

Попова Л.І. Козьміна Н.А.

Структурні та семантичні особливості складних термінів на прикладі термінів галузі «гірництво».

Науково-технічні тексти характеризується широким використанням термінів, стійких словосполучень, смисл яких зазвичай неможливо вивести зі значення окремих елементів. Основною ознакою термінів є їх визначеність. Терміни об'єднуються в окремі термінологічні системи, які виражають поняття окремої галузі знань.

Працюючи з лексикою англійської науково-технічної літератури, найбільшу складність для розуміння та перекладу представляють складні терміни. Вони являють собою термінологічні словосполучення, створені лексичним та синтаксичним способами, тобто словосполучення, складені за визначеними моделями.

Для правильного розуміння та перекладу термінів необхідно знати морфологічну будову термінів, семантичні особливості, які відрізняють їх від загальноживаних слів, основні типи термінів-словосполучень, їх структурні особливості та специфіку використання. Це дозволяє добитися вичерпного розуміння змісту понять, які виражаються термінами й полегшити роботу з відповідними термінологічними словниками.

Компоненти складних термінів знаходяться в атрибутивному зв'язку. Атрибутивний зв'язок може здійснюватись за допомогою применникових сполучень, конструкцій типу «іменник + іменник», «прикметник + іменник», «прислівник I + іменник», «прислівник II + іменник». Основний компонент майже завжди стоїть останнім. Означальний компонент (може включати один і більше термінів) виражає поняття, які використовуються як ознаки, що характеризують основний компонент.

Означальний компонент може бути виражений групою слів, яка виступає як єдиний семантичний комплекс: 1. прикметник + прикметник: *percussive*

rotary drilling; electric vertical probing; 2. прикметник + іменник: *vertical access shaft; horizontal access tunnel*; 3. іменник + дієприкметник: *surface excavating equipment*; 4. іменник + іменник: *bore hole mining; bucket-wheel excavators*; 5. група слів: *molten-carbonate fuel cell; toothed scoop shovel excavator*; 6. декілька компонентів, із яких означальний може мати скорочену форму: *AMD (acid mine drainage) operations; AML (abandoned mine lands) site; MTM/VF(mountaintop removal mining/valley fills) surface mining form.*

Переклад термінів словосполучень складається з двох основних процедур – аналітичної та синтетичної. Велику роль при перекладі термінів відіграє саме аналітичний етап, тобто переклад окремих його компонентів. Перед перекладачем постає задача правильно визначити компоненти складних термінів. Цими компонентами можуть бути не тільки окремі слова, а й словосполучення, що входять до складу складних термінів. Також необхідно встановити в яких семантичних відносинах перебувають компоненти між собою та з головним компонентом терміна-словосполучення. Характер цих відносин і буде визначати порядок та зміст перекладу складних термінів. Синтетичний етап перекладу включає будування компонентів в залежності від зазначених семантичних відносин і отримання остаточного варіанту перекладу складних термінів.

Характерними рисами терміну є чіткий зв'язок з певним поняттям, явищем чи процесом, точність і тяжіння до однозначності. Це сприяє його відносній незалежності від контексту.